

VILJO REVELL 100 ÅR 2010
STADSRUNDTUR I VASA I REVELLS FOTSPÅR

VILJO REVELL 100 ÅR 2010 STADSRUNDTUR I VASA I REVELLS FOTSPÅR

Arkitekt Viljo Revell

PERSONHISTORIA

Arkitekt Viljo Revell föddes i Vasa den 25.1.1910 i den inflytelserika familjen Rewell. Fadern, Oskar Rewell var hovrättsråd och en verksam och inflytelserik affärsman. Viljo avlade studentexamen i Vasa 1928 och arkitektexamen i Helsingfors 1937. Redan under studietiden arbetade han vid Alvar Aaltos byrå och deltog i planeringen av den finska paviljongen vid världsutställningen i Paris 1937.

Viljo Revell hade förmågan att skapa arkitektur på ett affärsmässigt och framgångsrikt sätt. Ett tidigt exempel på detta är Glaspalatset i Helsingfors. När huset stod klart år 1935 var det ett radikalt exempel på det nya funktionalistiska tänkesättet inom finsk arkitektur.

Revell har karakteriserats som en föregångare inom den rationalistiska byggnadskonsten och han har utmärkt sig genom sina val av nya okonventionella material och byggnadstekniker. Bortsett från stadshuset i Toronto, hör Helsingfors City-Center (det s.k. Korvhuset) och Industricentret (Hotell Palace) till Revells mest kända arbeten. Viljo Revell dog i Helsingfors 1964, endast 54 år gammal.

På denna promenadkarta finns alla de verk markerade, som Viljo Revell planerade i sin födelsestad Vasa. de byggnader som finns i stadens centrum presenteras närmare i guiden. Bland hans övriga verk i Vasa kan nämnas Vasa handelsgilles klubbhus (senare känt som Keskos hus), i hörnet av Smedsbyvägen och Magasinsgatan, samt Strömberg Ab:s parhus vis Mannerheimsvägen, vilka Revell planerade tillsammans med Alvar Aalto.

De byggnader som Revell planerade i Vasa är huvudsakligen affärs- och bostadshus.

Vi önskar er en intressant vandring i arkitekt Viljo Revells fotspår!

VALKOLINNA

Skyddskårshuset "Valkolinna" stod färdigt 1939. I byggnaden fanns en kanonhall samt skyddskårens samlingslokaler och föreläsningssalar. I anslutning till huvudbyggnaden fanns en skild flygel med bostad för skyddskårens regionchef. Denna bostadsdel har numera fått lämna plats för ett nybyggt höghus.

Utvidgningen av kanonhallen i den norra ändan av byggnaden blev klar år 1942. Helheten representerade modern funktionalism med ljusa fasader, plant tak och takterrass. När skyddskårerna avvecklades 1944 övergick Valkolinna i OTK:s (Andelspartihandeln) ägo. Skyddskårshuset byggdes om till köttförädlingsfabrik 1951, varigenom den ursprungliga rena funkiskaraktären blev otydlig. Byggbeslutet köpte fastigheten i slutet av 1960-talet och har använt den som lager.

Genom sin moderna, högklassiga arkitektur avviker Valkolinna från övriga skyddskårshus i Finland. Husets glansperiod blev dock kort på grund av att skyddskårerna efter kriget lades ner. Byggnaden Valkolinna är skyddad i detaljplanen, men är trots detta rivningshotad.

1. REWELL CENTER

1. REWELL CENTER

Det nuvarande Rewell Center, som ursprungligen gick under namnet "Centralkvarteret", representerar ett nytt arkitektoniskt tänkesätt i Finland och även i nordiska sammanhang. Syftet med den enhetliga kvartersstrukturen var att skapa en modell för ett nytt slag av stadsbyggande, så att kaos skulle undvikas under perioder av intensivt byggande. Huvudsyftet var att minska totalkostnaderna, koncentrera servicen och arrangera trafiken så att den inte stör dem som arbetar, uträttar ärenden eller bor i huset.

Planeringen av Centralkvarteret inleddes 1954 och efter flera komplicerade skeden var de slutliga ritningarna klara 1958. Kvarteret bestod av fem olika tomter och byggandet utfördes etappvis så, att hela kvarteret var färdigbyggt år 1963. Planen omfattade ursprungligen en stor, skyddad innergård omgärdad av affärs- och kontorslokaler i två våningar. På de båda långsidorna reste sig bostadshus i sex våningar.

På 1980-talet planerade man ett tak över kvarterets öppna innergård. Revell hade även själv framfört tanken på att sommartid täcka över innergården med en presenning. Arkitektbyrå Annikki Nurminen planerade två överglasade innergårdar med promenadstråk i två våningar intill affärslokalerna. Det moderniserade Rewell Center öppnades för allmänheten år 1990 och är numera Vasas mest kända köpcentrum.

2. HALLI OY

2. HALLI OY

Halli Oy:s hus vid salutorget är bland Vasaborna känt som Askos hus, efter den möbelaffär som tidigare var verksam i byggnaden. De första trafikljusen i Vasa var belägna i "Askos hörn". Pauligs kafferekam på byggnadens tak var på sin tid ett kännspakt element i stadsmiljön.

År 1938 fick Viljo Revells arkitektbyrå i uppdrag att göra ett utkast till en bostads- och affärsbyggnad i sex våningar för Halli Oy, i stället för det wallénska huset, som hade brunnit ner samma år. Huset byggdes i huvudsak under det följande året, och hann bli färdigt innan kriget bröt ut. Byggnaden är uppförd i stilen funktionalism och är en av de bästa representanterna för denna stilriktning i Vasa. Viljo Revell bodde även själv i huset. Byggnaden är välbevarad och har även kvar sin ursprungliga funktion, även om aktörerna har bytts ett flertal gånger. Halli Oy äger fortfarande huset.

3. VASANESPLANADEN 6

3. VASAESPLANADEN 6

Detta sju våningar höga bostadshus från år 1955 är ett av de första aravahusen (bostadsbyggande subventionerat av finska staten) i Vasa. I gatuplanet finns affärslokaler. Byggnadens fasader präglas av de fönsterband och tegelgavlar med burspråk, som är utmärkande för Revells arkitektur. Efter att huset blivit klart var det genom sin storlek länge ett av de mest dominerande i omgivningen. Byggnaden är ett exempel på Revells strävan efter effektivitet och koncentration. Även garaget, med dekorativt hålmotiv på dörrarna, är planerat av Revell.

4. VASAESPLANADEN 1

4. VASAESPLANADEN 1

Bostads Ab Juhonnurkkas byggnad blev klar år 1955, i hörnet av Strandgatan och Vasaesplanaden. Här prövade Viljo Revell på ny byggnadsteknik i nära samarbete med sina byggnadsingenjörer. Som fasadmaterial användes aluminiumplåt, som ansågs vara hållbart och förmånligt och särskilt väl lämpat för havsklimat. I bottenvåningens avvikande utformning eftersträvade arkitekten transparens.

5. STRANDGATAN 14

5. STRANDGATAN 14

I huset Asunto Oy Rantakatu 14, som blev klart år 1952, kommer Viljo Revells strävan efter likvärdighet kanske klarast till synes. Enligt mottot "En plats i solen för alla", försågs även enrummarna med egen balkong, vilket inte var vanligt ännu på 1950-talet. Även i detta sjuvåningshus är bottenvåningen utformad som en transparent byggnadsdel. Balkongräckena i perforerad betong, som gav byggnaden dess särprägel, har 2009 ersatts med glasträcken. I gårdsfasaden finns de ursprungliga betongräckena bevarade, men där bildar de inte något enhetligt band. Tegelgavlarna livas upp av ett enkelt hålmönster.

6. SATO-KVARTERET

6. SATO-KVARTERET

Sosiaalituotanto Oy Vaasan Sato grundades 1941 på initiativ av Viljo Revell och byggnadsfirma Myntti Ab. Bolagets syfte var att bedriva social bostadsbyggnadsverksamhet enligt en lag från år 1940, om beviljande av lån eller lånegaranti för bostadsaktiebolag. Viljo Revell var verkställande direktör för Vaasan Sato åren 1941-1951.

Bolagets första projekt var bebyggandet av stadsträdgårdens tidigare område i Sandviken, för vilket man anhöll om ett lån på 10,2 miljoner mark av socialministeriet. På Revells byrå gjorde arkitekterna Aili Varis och Airi Seikkala-Viertokangas upp stadsplan och byggnadsritningar. Sato-kvarteret består av fem punkthus och två långa fyravåningshus. De långa byggnadsmassorna har placerats på områdets norra och östra sida, som skydd mot kalla vindar, och kvarteret öppnar sig söderut och västerut mellan punkthusen. I mitten finns en stor gemensam gård.

Själva byggnadsverksamheten kunde inledas först efter kriget. Byggnadernas trapphus planerades noggrant och rumsdistributionen effektivt. I punkthusen kombinerades två bostadsblock med en halv vånings nivåskillnad.

Adress	Tillverkningsår
Malmögatan 7 och 5	1946
Malmögatan 3	1951
Malmögatan 1a och 1b	1953
Stationsgatan 50	1954
Sandviksgatan 22	1959
Sandviksgatan 24	1960

Malmögatan 3, 5 och 7 planerades som Oy Strömberg Ab:s tjänstebostäder. Även Alvar Aalto torde ha deltagit i planeringen av Malmögatan 3. De översta våningarna i byggnaderna vid Malmögatan 5 och 7 var ursprungligen öppna vindsrum avsedda för torkning av tvätt, men redan efter 10 år försågs utrymmena med väggar. Husen saknar balkonger.

7. "LÄTTÄHATTU-HUSEN" (PLATTHATTSHUSEN)

Byggnaderna vid **Malmögatan 1a och 1b** har buktande fasader, varigenom bostäderna har blivit rymligare och ljusare. Revell vidareutvecklade sin idé om den utåtbuktande fasaden i "Taskumatti"-husen ("Fickpluntorna") som byggdes i Hagalund i Esbo 1958.

I byggnaden vid **Stationsgatan 50** har Revell frångått teglet i fasaderna. Huset har dock de för Revell kännetecknande fönsterbanden, liksom stora glasytor och glastegel i bottenvåningen. Byggnaden saknade ursprungligen balkonger; de nuvarande balkongerna fogades till huset 1959 av byggfirma A. Hakoranta.

Sandviksgatan 22-24 är den modernaste av Sato-kvarterets byggnader med sitt buktande tak och sammanhängande balkongfronter. Huset kan rentav ses som en bearbetning av Revells förslag "Det blå bandet", med vilket han deltog i bostadsreformtävlingen, den moderna arkitekturens ikon, där förslaget vann erkännande. Huset byggdes i två etapper, med ett intilliggande småskaligt affärscenter, utformat enligt samma grundidé som det betydligt större Rewell Center. Till den ursprungliga planen hörde t.o.m. en liten vattenbassäng.

7. "LÄTTÄHATTU-HUSEN" (PLATTHATTSHUSEN)

"Platthattshusen" kallas raden av våningshus vid Malmögatan, byggda av Vaasan Sato Oy i två skeden, (Malmögatan 26) 1954 och (Malmögatan 810) 1956. I början av husraden har alla bostäder balkong, medan vissa enrummare i slutet av husraden saknar balkong. Även i utformningen av bottenvåningen skiljer sig de båda byggnadsskedena från varandra. De nackdelar för belysningen, som förorsakades av den djupa husstommen, avhjälpste Revell med skjutdörrar och högt placerade fönster. Huset är en enklare variant av de Folkbostäder som Revell planerade för Månsas i Helsingfors (1946-52).

Tekster:
Anne Majaneva-Virkola / Österbottens museum
Bilder:
Österbottens museum arkiv
Helena Teräväinen / Österbottens konstkommission

Producent:
Vasa stad / Stadsplanering, KuHi-hanke
Österbottens konstkommission

Grafisk utformning: Jouko Keto, Vasa stad/ Grafiska tjänster